

Jan Waszczyński

"Rozbój w teorii i praktyce", O. Chybiński, Wrocław 1975 : [recenzja]

Palestra 20/12(228), 102-103

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

3.

O. Chybiński: *Rozbój w teorii i praktyce*, Ossolineum 1975, s. 107.

Wzajemne przenikanie prawa karnego i kryminologii staje się w naszych naukach penalnych coraz bardziej widoczne. Przejawem tego procesu jest m.in. recenzowana książka, zawierająca kryminologiczną analizę przestępstwa rozboju, który — szczególnie w ostatnich latach — skupił na sobie uwagę prawników i kryminologów ze względu zarówno na nasilenie się tego przestępstwa, jak i na zmiany w jego kryminologicznym obrazie. Zreferowane w książce problemy oparte są na danych ewidencjonowanych w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz na badaniach własnych autora. Badany okres obejmuje lata 1967—1972, a więc lata poprzedzające bezpośrednio wejście w życie kodeksu karnego z 1969 r. oraz pierwsze trzy lata jego obowiązywania.

Trzonem rozprawy są cztery rozdziały analizujące przestępstwo, przestępcę, pokrzywdzonego i wymiar kary. Rozłożona w ten sposób całość materiału przynosi wiele interesujących wiadomości o omawianym przestępstwie. Na podstawie analizy ogólnopolskich danych statystycznych, skonfrontowanych z wynikami własnych badań dotyczących terenu województwa wrocławskiego, autor stwierdza, m.in., że przestępstwo rozboju dokonywane było prawie wyłącznie przeciwko mieniu niespołecznemu (w 98,4%) i w ogromnej większości bez użycia broni (96,1% rozbojów) oraz że przedmiotem rozboju były przeważnie przedmioty, które pokrzywdzeni noszą przy sobie, jak np. odzież, zegarki, biżuteria, przy czym były to przedmioty stosunkowo nieznacznej wartości, bo wynoszącej średnio 1.028 zł (badania jednak własne autora obejmują także wypadki, w których wartość ta wynosiła od 15 zł do 6.970 zł). Sprawcy rozbojów, działający w 95% pod wpływem alko-

holu, byli to w 78% ludzie młodzi w wieku 17—24 lat, pozostający w stanie wolnym (w 86%) i o wykształceniu przeważnie (w 86%) podstawowym. W 54% byli oni ludźmi nie pracującymi, w 43% już poprzednio karani. Przytoczone regularności wynikające z danych ogólnopolskich okazały się w bardzo dużym stopniu prawdziwe również dla terenu wrocławskiego.

W świetle powyższych danych można twierdzić, że tradycyjny obraz zamaskowanego bandyty dokonującego z bronią w rękę planowanych starannie rozbojów, których celem jest uzyskanie łupów dużej wartości, uległ w obecnej chwili prawie całkowitemu zanikowi. W miejsce takiego przestępstwa wstąpił nowy typ rozboju, dokonywanego okazjonalnie, zazwyczaj pod wpływem alkoholu, często także na osobach pozostających w stanie nietrzeźwym, z którymi wspólnie pito przedtem alkohol. Celem tych rozbojów jest uzyskiwanie stosunkowo niewielkich korzyści, obracanych na doraźne przyjemności, przeważnie na alkohol. Cechą charakterystyczną jest tu zarówno brutalność działania jak i całkowita bez troska sprawców, narażających się na ryzyko ponoszenia bardzo surowych kar dla uzyskania nieznacznych łupów.

Recenzowana książka zawiera nadto ciekawe informacje dotyczące tego, w jaki sposób na tę przeobrażoną strukturę przestępstwa reagują sądy. Chodzi mianowicie o to, jaki w szczególności był wymiar kary za przestępstwo rozboju w analizowanym okresie. Czy wejście w życie nowego kodeksu pociągnęło za sobą widoczne zmiany w poziomie represji karnej? Najczęściej spotykaną karą wymierzoną w latach 1967—1969 za rozbój w stosunku do mienia niespołecznego była kara do 3 lat więzienia, obejmująca 76% ska-

zań. W latach 1970—1972 za rozboje tego samego rodzaju, kwalifikowane według przepisów nowego już kodeksu, karę pozbawienia wolności do 3 lat sądy wymierzyły w 38,8% skazań. Liczba skazań poniżej 3 lat pozbawienia wolności zmalała zatem dwukrotnie, aczkolwiek zastanawiająco duży odsetek skazań za rozbój znalazł się nadal poniżej tej granicy, stanowiącej minimum ustawowego wymiaru kary za omawiane przestępstwo.

Przez dwukrotne zwiększenie liczby skazań przewyższających 3 lata pozbawienia wolności nastąpiło w latach 1970—1972 istotne zaostrzenie represji za to przestępstwo. Jednakże zaostrzeniu temu nie towarzyszyło zmniejszenie się liczby dokonywanych przestępstw rozboju. Liczba skazań za rozbój, pomijając „nietypowy” rok 1970, nieustannie rośnie. Tak więc liczba tych skazań za rozbój mienia niespołecznego wynosiła: w 1960 r. — 978, w 1964 r. — 1.442, w 1969 r. — 3.364 i w 1972 r. — 3.668. Wykazany wzrost jest tym bardziej uderzający, że zachodzi na tle ogólnego spadku przestępczości w naszym kraju oraz mimo istotnego zaostrzenia represji za ten typ przestępstwa. Komentarz autora, że „tendencja ta może świadczyć o coraz lepszej pracy i opera-

tywności organów ścigania (...)” (s. 5), nie wyjaśnia oczywiście przyczyn tego zjawiska, które ma w mym przekonaniu znacznie bardziej złożone podłoże.

Dając — mimo niewielkiej objętości — syntetyczny i wszechstronny obraz kryminologiczny przestępstwa rozboju w Polsce, recenzowana książka stanowi ważny przyczynek do poznania kryminologicznego podłoża tego przestępstwa. Zawiera ona również wartościową analizę działalności sądów przeciwstawiających się — dostępnymi im środkami — szerzeniu się rozboju. W tym stanie rzeczy można wybaczyć autorowi, że analizę teoretyczno-prawną przestępstwa rozboju potraktował po macoszemu. Ta skrótowość w potraktowaniu zagadnień dogmatycznych uwidoczniła się zwłaszcza we wnioskach końcowych, w których dość oczywiste stwierdzenia z zakresu dogmatyki tego typu przestępstwa pomieszczone są z wartościowymi konkluzjami natury kryminologicznej.

W sumie, pracę można zalecić każdemu, kto pragnie uzyskać szeroką informację o symptomatologii rozboju, o jego sprawcach, o osobach pokrzywdzonych, jak również o walce, jaką wymiar sprawiedliwości toczy z tym przestępstwem.

Jan Waszczyński

4.

PRZEGLĄD ORZECZNICTWA I PIŚMIENICTWA Z ZAKRESU PRAWA SPÓŁDZIELCZEGO ZA ROK 1974, *Spółdzielczy Instytut Badawczy, Warszawa 1976, str. 146*

Kolejny, siódmy już numer „Przeglądu”, pracy zbiorowej pod redakcją naukową Mirosława Gersdorfa ukazał się na półkach księgarskich w nakładzie 6000 egzemplarzy. Ponieważ większość nakładu zamawiana jest bezpośrednio przez jednostki spółdzielcze, a na rynek księgarski trafia tylko skromna ilość egzemplarzy, przeto w

niniejszej recenzji postaram się o udzielenie możliwie jak najwięcej informacji co do treści orzeczeń i komentarzy zamieszczonych w „Przeglądzie”.

„Przegląd” za rok 1974 zawiera 29 orzeczeń, przeważnie Sądu Najwyższego. Opublikowano również kilka orzeczeń Głównej Komisji Arbitrażowej